

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Zielonej Górze

LZG – 4114-001-01/2014

I/14/002

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	I/14/002 – Realizacja wybranych dochodów i wydatków jednostek samorządu terytorialnego województwa lubuskiego w latach 2011-2013, ze szczególnym uwzględnieniem działań podejmowanych w celu zmniejszenia zadłużenia
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Zielonej Górze
Kontrolerzy	1. Dariusz Obierzyński - główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 88469 z dnia 10 stycznia 2014 r. 2. Lidia Sobkowiak-Mariasz - starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 88496 z dnia 12 marca 2014 r. (dowód, akta kontroli, str. 3-4AB)
Jednostka kontrolowana	Urząd Gminy w Nowej Soli (dalej: <i>Urząd</i> lub <i>Gmina</i>)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Jarosław Dykiel - Wójt Gminy (dowód: akta kontroli, str. 1)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Uzasadnienie oceny ogólnej

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości¹ działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

W latach 2011-2013 Gmina poprawiła wynik budżetu² i osiągnęła nadwyżkę operacyjną³. W kontrolowanym okresie Gmina terminowo spłacała kredyty i pożyczki, za wyjątkiem spłat dokonanych z opóźnieniem od 2 do 30 dni⁴ w łącznej kwocie 341.301,32 zł. Zawarcie umów w sprawie zamówień publicznych poprzedziły postępowania przeprowadzone w większości zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych⁵ (dalej Pzp).

Jednakże do końca 2013 r. Gmina nie spłaciła kredytu zaciągniętego na pokrycie występującego w ciągu roku przejściowego deficytu Gminy, czym naruszono art. 89 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁶ (dalej ufp), a także wydatkowała kwotę 205.735,90 zł otrzymanej w grudniu tego roku na wydatki roku następnego, części oświatowej subwencji ogólnej.

Gmina posiadała zobowiązania wymagalne, które na koniec każdego roku wyniosły: 389.952,86 zł (2011 r.), 28.864,89 zł (w 2012 r.) oraz 35.790,65 zł (w 2013 r.). Część wynagrodzenia dostawcy samochodu ratowniczo-gaśniczego dla OSP Lubięcin w kwocie 142.500 zł⁷ zapłacono po terminie umownym, czym naruszono art. 44 ust. 3 pkt 3 ufp.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

² Różnica między dochodami wykonanymi a wydatkami wykonanymi.

³ Mierzona relacją wydatków bieżących do dochodów bieżących.

⁴ Przez dwa miesiące

⁵ Dz. U. z 2013 r., poz. 907 ze zm.

⁶ Dz. U. z 2013 r. poz. 885 ze zm.

⁷ W dniu 30.12.2013 r. – zapłacono wynagrodzenie w wysokości 446.100 zł, w tym 125.000 zł jako dotacja z Komendy Głównej PSP, 55.000 zł jako wpłata OSP Lubięcin (zebrane darowizny), 150.000 zł - jako dotacja MSW do zakupu pojazdu od Związku Ochotniczej Straży Pożarnej oraz środki własne Gminy 116.100 zł.

W latach 2011-2012 Gmina nie naliczała i nie ewidencjonowała w księgach rachunkowych odsetek od kredytów i pożyczek, stanowiących wydatki przyszłych okresów, co stanowiło naruszenie art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości⁸. Ponadto w Urzędzie nie była prowadzona na bieżąco ewidencja pozabilansowa wystawionych weksli in blanco.

W zakresie windykacji dochodów własnych Gminy stwierdzono nieterminowe kierowanie do zobowiązanych upomnień i opieszale wystawianie tytułów wykonawczych lub ich niewystawianie na zaległości w łącznej kwocie 1.100.291,58 zł. Decyzje o udzieleniu ulgi w spłacie zobowiązań podatkowych na łączną kwotę 13.236 zł zostały wydane z naruszeniem przepisów ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa⁹.

Prawidłowo realizowano inwestycje gminne. Jednakże w przypadku budowy kompleksu sportowego „MOJE BOISKO - ORLIK 2012 w Lubięcinie nie wyegzekwowano od wykonawcy przedłożenia określonej w umowie - gwarancji ubezpieczeniowej.

Nierzetelnie dokonano czynności odbioru budowy drogi z płyt ażurowych w miejscowości Lipiny. Stwierdzono również, iż Gminie dostarczono pojazd niespełniający, określonych w ofercie i umowie, wymagań technicznych w zakresie możliwości rozłączenia napędu osi przedniej.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Zadłużenie

Opis stanu
faktycznego

W badanym okresie dochody wykonane przez Gminę Nowa Sól zwiększyły się z 16.755.453,84 zł na koniec 2011 r. do 18.831.253,71 zł na koniec 2013 r., a wydatki zmniejszyły się odpowiednio z 21.252.415,62 zł do 17.695.710,05 zł.

W latach 2011-2012 r. wystąpił deficyt w wysokości odpowiednio 4.496.961,78 zł i 23.487,19 zł (niższy od zaplanowanego) natomiast na koniec 2013 r. Gmina osiągnęła nadwyżkę 1.135.543,72 zł. Przyczyną deficytu była realizacja wydatków inwestycyjnych m.in. wodociagowych (stacja uzdatnia wody, wodociągi), drogowych (dokumentacja i naprawa dróg), budowlanych (budowa budynku z lokalami mieszkalnymi i użytkowymi oraz modernizacja budynków komunalnych), ekologicznych (budowa kolektorów słonecznych oraz modernizacja oświetlenia (LED) na budynkach oświatowych), sportowych (budowa dwóch Orlików).

(dowód: akta kontroli, str. 50, 57, 7879, 561, 569, 764-768)

Źródłem finansowania deficytu były przychody z tytułu kredytów i wolnych środków (zgodnie z art. 217 ust. 2 up). Gmina nie finansowała deficytu ze środków przechowywanych na rachunku depozytów.

W sprawie podejmowanych działań w celu zmniejszenia deficytu Wójt Gminy wyjaśnił m.in., że z uwagi na nasze położenie w powiecie nowosolskim, który należy do jednych z najbiedniejszych, nie było możliwości realizowania sprzedaży nieruchomości na poziomie przez nas założonym, natomiast corocznie o poziom inflacji były zwiększane lokalne podatki. Skarbnik wyjaśniła, że Gmina ma ograniczone możliwości realizacji wyższych dochodów ponieważ, nie posiada majątku do zbycia, który mógłby być źródłem dochodów majątkowych. Na terenie Gminy Nowa Sól nie są zarejestrowane przedsiębiorstwa prowadzące działalność gospodarczą i brak jest z tego tytułu wpływów z udziałów w podatku CIT.

(dowód: akta kontroli str. 50, 78-79A, 551-553, 561, 649-650)

⁸ Dz. U. z 2013, poz. 330 ze zm.

⁹ Dz. U. z 2012 r., poz. 749 ze zm.

W każdym roku Gmina zaciągała kredyty na pokrycie występującego w ciągu roku przejściowego deficytu jst (brak płynności finansowej). W dwóch przypadkach (w 2011 r. i 2013 r.) zaciągnięte zobowiązania nie zostały spłacone do końca roku budżetowego¹⁰, przy czym w 2011 r. Gmina przed upływem końca roku przekształciła ww. kredyt w długoterminowy¹¹. Ponadto w związku z brakiem środków na rachunku bankowym Gminy na koniec 2013 r. Gmina wykorzystwała 205.735,90 zł z otrzymanej w 2013 r. na rok następny części oświatowej subwencji ogólnej.

(dowód: akta kontroli str. 66-69, 83-86, 480-502, 578)

Zaciągnięte zobowiązania na pokrycie występującego w ciągu roku przejściowego deficytu Gminy były wykazane jako przychody wykonane w sprawozdaniu budżetowym Rb-NDS na koniec poszczególnych kwartałów (I, II, III), a także na koniec IV kwartału w 2013 r.¹², co było zgodne z § 10 pkt 6 lit a załącznika nr 39 do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 3 lutego 2010 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej¹³.

(dowód: akta kontroli str. 83-86, 621, 622-628, 631-632)

W kontrolowanym okresie Gmina zaciągała kredyty¹⁴ na spłatę wcześniejszych zobowiązań oraz pożyczki na wyprzedzające finansowanie kosztów kwalifikowanych zadań inwestycyjnych współfinansowanych ze środków UE. Powyższe działanie miało na celu zachowanie płynności finansowej Gminy, przy braku dostatecznej ilości środków finansowych na rachunku bankowym Gminy oraz terminowe płacenie zobowiązań oraz spłat rat kredytów.

(dowód: akta kontroli str. 50, 66-69, 706, 710-718)

Dane w zakresie zaciągniętych w danym roku kredytów i pożyczek oraz spłaty ww. wykazane w sprawozdaniu budżetowym Rb-NDS były zgodne z ewidencją księgową.

(dowód: akta kontroli str. 67-73, 83, 570)

Zadłużenie Gminy przedstawiało się następująco:

- w 2011 r. – 10.628.356,09 zł (63,43% dochodów wykonanych);
- w 2012 r. – 10.502.130,20 zł (58,45% dochodów wykonanych);
- w 2013 r. – 8.963.861,20 zł (47% dochodów wykonanych).

Przyczyną zadłużenia na poziomie od 47 do 63 % dochodów wykonanych było zaciągnięcie kredytów i pożyczek na pokrycie planowanego deficytu. W kontrolowanym okresie nastąpił spadek poziomu zadłużenia w stosunku do roku 2011, który wg Skarbnika Gminy wiązał się przede wszystkim, z zakończeniem z końcem roku spłaty trzech kredytów zaciągniętych w Banku Pocztowym SA i BGK

¹⁰ Umowa o kredyt w rachunku bieżącym w maksymalnej wysokości 800.000 zł zawarta została 10.01.2011. z terminem spłaty do 31.12.2011 r., Umowa o kredyt w rachunku bieżącym w maksymalnej wysokości 800.000 zł zawarta została 12.09.2013 r. z terminem spłaty do 31.12.2013 r.

¹¹ Rada Gminy 13.12.2011 r. podjęła uchwałę Uchwała nr XV/85/2011 w sprawie przekształcenia kredytu krótkoterminowego w rachunku bankowym na kredyt długoterminowy w wysokości 800.000 zł, przeznaczony na sfinansowanie wydatków inwestycyjnych, zaplanowanych w budżecie na 2011 r. Umowa o kredyt długoterminowy podpisana została 29.12.2011 r., po uzyskaniu pozytywnej opinii RIO (Uchwała nr 783/2011 składu orzekającego Regionalnej Izby Obrachunkowej z 28.12.2011 r.)

¹² Według stanu na 31.12.2013 r. Gmina na rachunku bieżącym posiadała ujemne saldo w łącznej wysokości -369.593,24 zł, które było zgodne z obrotami konta 134 księgi głównej i wykazane w sprawozdaniu Rb-NDS na 31.12.2013 r.

¹³ Dz. U. Nr 20, poz. 103 - obecnie § 13 pkt 5 lit a i pkt 7 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 16 stycznia 2014 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz. U. poz. 119) zezwalający m.in. na niewykazywanie przychodów i rozchodów dotyczących zaciągniętych i spłaconych w danym roku sprawozdawczym pożyczek i kredytów, o których mowa w art. 89 ust. 1 pkt 1 ustawy o finansach publicznych.

¹⁴ W dniu 10.05.2011 r. zaciągnięto kredyt w wysokości 4.763.000 zł z przeznaczeniem na spłatę wcześniejszych kredytów w wysokości 1.600.000 zł, a w dniu 2.05.2012 r. kredyt na kwotę 2.500.000 zł z przeznaczeniem na pokrycie planowanego deficytu w wysokości 685.000 zł oraz na spłatę rat kredytów i pożyczek wcześniej zaciągniętych w kwocie 1.815.000 zł, w tym: 12 rat kredyt w Banku Pocztowym na kwotę 300.000 zł, 12 rat kredyt z 2004 r. w BGK na kwotę 200.000,31 zł, 12 rat kredyt z 2009 r. w BGK na kwotę 675.000 zł, 12 rat kredyt z 2010 r. w BGK na kwotę 400.008 zł i 4 raty kredytu z 2011 r. w BGK na kwotę 239.991,69 zł.

SA, zaciągnięciem tylko części pożyczki na wyprzedzające finansowanie budowy oczyszczalni ścieków w Lubięcinie na kwotę 662.500 zł i zaciągnięciem oraz spłatą pożyczki na budowę sali w Nowym Żabnie na kwotę 407.777,60 zł.

(dowód: akta kontroli str. 51, 67-69, 710-718)

Sprawozdania roczne RB-Z zostały sporządzone i przekazane w terminie, o którym mowa w załączniku nr 7 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 4 marca 2010 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych¹⁵, poza nieznacznym opóźnieniem w przypadku sprawozdania za IV kwartał 2013 r.¹⁶.

(dowód: akta kontroli, str. 83-86, 616)

Kredyty i pożyczki stanowiły podstawowe tytuły dłużne¹⁷, a zobowiązania z nich wynikające na koniec lat 2011-2013 wyniosły odpowiednio: 10.238.403,23 zł, 10.473.265,31 zł i 8.928.070,55 zł. Poza tym Gmina posiadała zobowiązania wymagalne.

Stan zobowiązań z tytułu kredytów, pożyczek był zgodny z potwierdzeniami sald dokonanymi przez wierzycieli i stanem rachunków bankowych kredytów na koniec roku. Zobowiązania ujęto prawidłowo na kontach 134 (kredyty) i 260 (pożyczki)¹⁸. Każdorazowo suma zaciągniętych kredytów, pożyczek była równa lub niższa niż kwoty określone w uchwale budżetowej jst (art. 91 ust. 1 ufp.)

(dowód: akta kontroli str. 51-52, 83-86, 719-733)

Zobowiązania z tytułu kredytów/pożyczek prawidłowo wykazano w sprawozdaniach rocznych Rb-Z i Rb-UZ. W sprawozdaniach rocznych Rb-Z na koniec 2011 r. i 2012 r. wykazano zobowiązania z tytułu umowy leasingu koparko-ładowarki przez samorządowy zakład budżetowy - Zakład Gospodarki Komunalnej w Kielczu (ZGK) w kwocie 277.588,87 zł. Po przekształceniu ZGK w spółkę ww. zobowiązanie od 2013 r. nie było wykazywane w sprawozdaniu Rb-Z. Umowa leasingu wygasła 23.12.2013 r.

(dowód: akta kontroli str. 555-559, 563-567, 571-575, 584-589)

Łączna kwota długu Gminy na koniec poszczególnych lat objętych kontrolą w relacji do dochodów wykonanych, po uwzględnieniu zobowiązań zaciągniętych w związku z umową zawartą z podmiotem dysponującym środkami pochodzącymi z budżetu Unii Europejskiej, obniżających ww. relację, wyniosła odpowiednio 58,07%, 58,45% i 43,47%.

(dowód: akta kontroli, str. 50, 51, 57)

Wyłączenia w latach 2011-2013, wykazywane w sprawozdaniu Rb-Z, wynosiły : 2011 r. – 897.756,85 zł¹⁹, 2012 r. – 0,00 zł i 2013 r. – 777.140,31 zł. Gmina nie przekroczyła zatem limitów, o których mowa w art. 170 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych²⁰. Kwoty wyłączeń w 2013 r. dotyczyły zaciągniętych w tym roku pożyczek na wyprzedzające finansowanie kosztów kwalifikowalnych związanych z budową stałego gminnego punktu selektywnej zbiórki odpadów na działce 398/4 Dąbrowno w m. Okopiec i budowy biologiczno-mechanicznej oczyszczalni ścieków, które do końca roku nie zostały spłacone. W 2011 r. Gmina realizowała projekty w zakresie: budowy ogniw fotowoltanicznych na budynkach oświatowych i modernizacji sal wiejskich, współfinansowanych z udziałem środków unijnych.

(dowód: akta kontroli str. 52, 67, 83-86, 556, 564, 572, 710-712, 767-768)

¹⁵ Dz. U. Nr 43, poz.247 ze zm.

¹⁶ Sprawozdanie przekazane RIO w dniu 25.02.2014 r., zamiast 23.02.2014 r.

¹⁷ Bez finansowania wewnętrznego.

¹⁸ 2011 r. - 7 kredytów i 4 pożyczki, 2012 r. - 7 kredytów i 1 pożyczka oraz 2013 r. - 6 kredytów i 1 pożyczka

¹⁹ w wierszu kredyty i pożyczki na współfinansowanie (udział własny) sprawozdania Rb-Z za 2011

²⁰ Dz. U. Nr 249, poz. 2104 ze zm.

Kredyty i pożyczki zostały zaciągnięte w kontrolowanym okresie w celu wyprzedzającego finansowania kosztów kwalifikowalnych, związanych z realizowanymi inwestycjami, planowanego deficytu budżetu Gminy oraz spłacie wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu kredytów i pożyczek. Poza jednym przypadkiem²¹ (w 2013 r.), każdorazowo Wójt uzyskiwał pozytywną opinię Regionalnej Izby Obrachunkowej w Zielonej Górze (RIO) o możliwości spłaty, o której mowa w art. 91 ust. 2 ufp.

(dowód: akta kontroli str. 83-86)

Nie stwierdzono przypadków udzielania pełnomocnictwa do dysponowania rachunkiem bankowym jst w celu zabezpieczenia kredytu lub pożyczki (art. 264 ust. 5 ufp).

(dowód: akta kontroli, str. 67-69, 83-86, 89-96)

Spłaty otrzymanych pożyczek i kredytów, poza dokonywanymi w 2012 r., były zgodne z zapisami umów, tzn. spłata następowała terminowo i w prawidłowej wysokości. Wykonane rozchody zgodnie z art. 52 ust. 1 pkt 2 ufp nie przekroczyły zaplanowanej w budżecie Gminy łącznej kwoty rozchodów.

W okresie objętym kontrolą wysokość wydatków na obsługę długu wykazana w rozdziale 75702 wynosiła: w 2011 r. - 370.020,15 zł, w 2012 r. - 642.143,35 zł oraz w 2013 r. - 416.875,66 zł. Wydatki Gminy związane z obsługą długu wynikały z zawartych umów kredytów i pożyczek.

(dowód: akta kontroli str. 83-88)

Skarbnik wyjaśniła, że w 2012 r. wysokie koszty obsługi zadłużenia wynikały z: wysokiego kapitału początkowego okresu spłaty kredytów zaciągniętych w 2011 r., spłaty kredytów zaciągniętych przed 2011 r. oraz wysokich stóp procentowych (stawki WIBOR). Wójt wskazał, że po realizacji powyższych zadań w latach następnych zakładane jest zmniejszenie zadłużenia co wpłynie na zmniejszenie kosztów związanych z obsługą długu.

(dowód: akta kontroli str. 706, 710-712)

Na koniec 2011 r. i 2012 r. Gmina nie ujęła w księgach rachunkowych niewymagalnych odsetek od kredytów i pożyczek, stanowiących wydatki przyszłych okresów w wysokości odpowiednio 353.750,86 zł i 629.533,31 zł. W konsekwencji ww. wydatki nie zostały wykazane w sprawozdaniu z wykonania budżetu za te lata jako pozostałe aktywa i jako zobowiązania finansowe.

(dowód: akta kontroli str. 61, 63, 66, 83-86, 614)

Gmina nie posiadała w okresie objętym kontrolą zobowiązań z tytułu udzielonych gwarancji i poręczeń. W 2013 r. jednostka wykazała w sprawozdaniu RB-Z kwotę potencjalnych zobowiązań z tytułu udzielonych poręczeń w wysokości 83.367,06 zł, która była związana z udzieleniem zgody na wystawienie przez wójta weksla in blanco.

(dowód: akta kontroli str. 447, 448-452, 571-573)

Relacja określona w art. 169 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych w latach 2011 i 2012 została zachowana.

(dowód: akta kontroli, str. 50, 54, 66, 553, 561, 569)

Zobowiązania wymagalne wynosiły wg stanu na koniec roku: 2011 r. - 389.952,86 zł, 2012 r. - 28.864,89 zł oraz 2013 r. - 34.846,00 zł. Na koniec 2011 r.

²¹ Na dzień 31.12.2013 r. Gmina posiadała zobowiązania z tytułu kredytu na pokrycie występującego w ciągu roku przejściowego deficytu Gminy (który podlegał spłacie do końca roku) w wysokości 369.593,20 zł. W związku z niedokonaniem jego spłaty, kredyt stał się kredytem długoterminowym

ww. zobowiązania powstały przede wszystkim w Urzędzie Gminy (236.684,23 zł) i w Zakładzie Gospodarki Komunalnej w Kielczu (ZGK) – 153.038,92 zł.

Zobowiązania wymagalne na koniec 2012 r. wygenerował w głównej mierze ZGK (23.953,51 zł) z tytułu płatności za materiały i usługi oraz zobowiązań wobec kontrahentów.

Natomiast na koniec 2013 r. zobowiązania powstały głównie w Ośrodku Pomocy Społecznej (20.216,33 zł) i w Urzędzie Gminy (14.114,27 zł).

(dowód: akta kontroli, str. 635-644, 677-683, 684-696)

Gmina prawidłowo wykazywała zobowiązania wymagalne we własnym sprawozdaniu jednostkowym Rb-Z. Nie wystąpiła konieczność zapłaty odsetek za zwłokę.

(dowód: akta kontroli, str. 635-644, 645-646, 653, 656, 710-712)

Stosownie do art. 242 ufp Gmina równoważyła budżet w części operacyjnej.

W 2014 r., stosownie do brzmienia art. 243 ust. 1 ufp, Gmina spełni indywidualny wskaźnik zadłużenia, bowiem wartość spłaty kredytów wraz z kosztami ich obsługi do dochodów ogółem jest mniejsza o 0,33%²² od średniej arytmetycznej obliczonej dla ostatnich trzech lat relacji jej dochodów bieżących, powiększonych o dochody ze sprzedaży majątku oraz pomniejszonych o wydatki bieżące do dochodów ogółem.

(akta kontroli, str. 83-86, 534-538)

W latach 2011-2013 realizowano w Gminie zadania współfinansowane ze środków Unii Europejskiej. W związku z końcem realizacji powyższych zadań i po ich rozliczeniu począwszy od roku 2015 limit zadłużenia Gminy, według Wójta, będzie się systematycznie zmniejszał, co będzie widoczne w przyjętej w bieżącym roku uchwale o Wieloletniej Prognozie Finansowej (dalej WPF).

(dowód: akta kontroli, str. 706)

W WPF na lata 2011-2020²³ założono m.in. dochody ogółem: w 2011 w wysokości 18.616 tys. zł, w 2012 r. – 17.859 tys. zł i 2013 r. - 23.750 tys. zł, w tym ze sprzedaży majątku w 2011 r. - 230 tys. zł, w 2012 r. i 2013 r. – po 200 tys. zł. Wydatki określono w 2011 r. w wysokości 14.635 tys. zł, w 2012 r. – 15.199 tys. zł, i w 2013 r. - 15.300 tys. zł.

W prognozie na lata 2013-2020²⁴ założono m.in. dochody ogółem w wysokości: w 2013 – 20.079 tys. zł, w 2014 r. – 19.750 tys. zł i 2015 r. – 22.024 tys. zł, w tym ze sprzedaży majątku w 2013 r. - 260 tys. zł, w 2014 r. i 2015 r. – po 200 tys. zł.

Wydatki określono w 2013 r. – 18.768 tys. zł, w 2014 r. – 19.825 tys. zł, i w 2015 r. - 17.148 tys. zł.

Tymczasem dochody i wydatki w okresie objętym kontrolą wyniosły: w 2011 r. - dochody 16.755 tys., wydatki 21.252 tys., w 2012 r. - dochody 17.968 tys. zł, wydatki 17.992 tys. zł, w 2013 r. - dochody 18.831 tys. zł, wydatki 17.695 tys. zł.

W 2012 WPF zakładała dochody ze sprzedaży majątku w wysokości 200 tys. zł, a uzyskano 19,2 tys. zł. W 2013 uzyskano dochody ze sprzedaży majątku w wysokości 184,9 tys. zł, podczas gdy WPF zakładała 260 tys. zł.

(dowód: akta kontroli, str. 658-676)

Z wyjaśnień Skarbnika Gminy wynika, że Wieloletnia Prognoza Finansowa od 2011 r. była aktualizowana w trakcie każdego roku budżetowego kilka razy. W WPF uchwalanym w 2011 roku, przyjęte wielkości na lata od 2013 roku

²² Uchwała RIO z 23.01.2014 r. Nr 101/2014 w sprawie wydania opinii o planowanej kwocie długu w latach 2014-2020

²³ Zarządzenie nr 0050.56.2011 Wójta Gminy Nowa Sól z 22.12.2011 r.

²⁴ Uchwała nr XL/221/2013 Rady Gminy Nowa Sól z 20.12.2013 r.

i następne mogły być nierealne z powodu braku informacji dotyczących np. stawek podatków lokalnych, wielkości otrzymanych udziałów w podatku dochodowym, kwot dotacji. Na dzień 31 marca 2014 r. jest zwołana Sesja Rady Gminy Nowa Sól, na której będzie m.in. uchwalona kolejna zmiana WPF na lata 2014-2022, w ramach której zostaną dostosowane wielkości do wielkości przyjętych w zmienionym budżecie na 2014 rok oraz uwzględnione zostanie wykonanie budżetu 2013 roku.

(dowód: akta kontroli, str. 712)

Na terenie Gminy funkcjonowały dwie osoby prawne nadzorowane przez Gminę: Gminna Biblioteka Publiczna i ZGK w Kielczu sp. z o.o., w której Gmina miała udział większy niż 50 %. Działalność tych podmiotów nie wpłynęła na poziom długu Gminy.

(dowód: akta kontroli, str. 83-86, 584-589)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Wbrew postanowieniom wynikającym z art. 89 ust. 2 ufp, kredyt zaciągnięty na pokrycie występującego w ciągu roku przejściowego deficytu Gminy w 2013 r. (na brak płynności finansowej) nie został spłacony do końca roku budżetowego. Zgodnie z postanowieniami umownymi²⁵ kredyt w rachunku bieżącym w wysokości do 800.000 zł podlegał spłacie do dnia 31.12.2013 r.

Na dzień 31.12.2013 r. Gmina posiadała zobowiązanie z ww. tytułu w wysokości 369.593,20 zł, które z upływem tego dnia stało się wymagalne, a bank - zgodnie z zawartą umową - miał przenieść je na rachunek zadłużenia przeterminowanego i naliczyć odsetki w wysokości 16% w stosunku rocznym. Bank naliczył i pobrał łącznie 640,91 zł odsetek.

Pomimo, że Rada Gminy w dniu 20.12.2013 r. wyraziła zgodę na zaciągnięcie kredytu długoterminowego w wysokości 400.000 zł z przeznaczeniem na spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu pożyczek i kredytów, Wójt Gminy nie wykonał jej w 2013 r. oraz nie wystąpił i nie uzyskał opinii RIO o możliwości spłaty kredytu, stosownie do art. 91 ust. 2 ufp. W dniu 8.01.2014 r. Wójt podpisał umowę o kredyt w rachunku bieżącym na rok 2014 r. w kwocie 800.000 zł z terminem spłaty do 30.06.2014 r.

(dowód: akta kontroli, str. 83-86, 490-502, 509-522)

Ponadto zobowiązania płatne w 2013 r. zostały sfinansowane kwotą 205.735,90 zł otrzymanej w grudniu 2013 r. na wydatki roku następnego, części oświatowej subwencji ogólnej²⁶, tj. ze źródła niewymienionego w art. 89 w zw. z art. 217 ufp. Środki subwencji otrzymane w grudniu na miesiąc styczeń roku następnego stanowią dochody roku następnego i wpływają na wynik budżetu następnego roku.

(dowód: akta kontroli, str. 569-570, 577-579)

Skarbnik Gminy, jako przyczynę braku spłaty kredytu w rachunku bieżącym w 2013 r. i finansowanie zobowiązań otrzymaną subwencją oświatową, wskazała m.in. niską realizację dochodów w 2013 r. związaną z brakiem wpływu środków z opłat i kar za korzystanie ze środowiska, oraz niższym otrzymaniem udziałów Gminy w podatku dochodowym od osób fizycznych niż zaplanowane. Ww. powołała się na dążenie do uniknięcia powstania wysokich zobowiązań wymagalnych oraz na brak środków finansowych na koncie Gminy potrzebnych na zapłacenie wszystkich zobowiązań do końca 2013 r. (m.in. za samochód strażacki). Niewystąpienie z wnioskiem o wydanie opinii o możliwości spłaty kredytu Skarbnik tłumaczyła spiętrzeniem prac związanych z realizacją budżetu 2013 r. oraz przygotowaniem

²⁵ Umowa nr 666/2013

²⁶ w wysokości 271.705 zł

projektu i uchwalaniem budżetu na 2014 r., a także niemożnością dokładnego określenia kwoty niespłaconego kredytu w związku z bieżącą realizacją budżetu zarówno po stronie dochodów, jak i wydatków.

(dowód: akta kontroli, str. 78-79A, 597-598)

Wójt poza powołanymi powyżej przyczynami wskazał to, że przedłużająca się procedura z udzieleniem kolejnego kredytu oraz dostarczeniem kolejnych dokumentów spowodowała, że nowa umowa zawarta została dopiero 8.01.2014 r. Przez niedopatrzenie nie wystąpiono z wnioskiem o wydanie opinii do RIO.

(dowód: akta kontroli, str. 654-655)

2. Sprawozdanie o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji Rb-Z za IV kwartał 2013 r. zostało sporządzone i przekazane do RIO po terminie, o którym mowa w załączniku nr 7 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 4 marca 2010 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych²⁷, tj. w dniu 25.02.2014 r., zamiast w wymaganym terminie do 23.02.2014 r.

Z wyjaśnień Skarbnika Gminy wynika, że przyczyną złożenia sprawozdania po terminie były problemy techniczne związane z wprowadzaniem list jednostek sporządzających oraz z podpisami elektronicznymi. Po udzieleniu pomocy z serwisu programu, sprawozdania zostały podpisane i niezwłocznie przekazane do RIO.

(dowód: akta kontroli, str. 615-619)

3. W 2013 r. Gmina nie zachowała relacji, określonej w art. 169 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych. Ww. wskaźnik został przekroczony (relacja wyniosła 15,5%), a łączna kwota spłat rat kredytów i pożyczek (poza spłatami kredytów zaciągniętych na przejściowe finansowanie deficytu) wraz z należnymi w danym roku odsetkami od kredytów i pożyczek w stosunku do wykonanych dochodów na koniec roku, z uwzględnieniem wyłączeń wynosiła 16,51%.

(dowód: akta kontroli, str. 54, 66, 83-86)

Z wyjaśnień Skarbnika wynika m.in., że przekroczenie ww. wskaźnika w 2013 r. było spowodowane niską realizacją planowanych dochodów (94%). W celu spełnienia limitów spłaty zadłużenia zostaną podjęte działania w zakresie terminowego wystawiania upomnień i tytułów wykonawczych w celu wyegzekwowania należnych podatków, co wpłynie na realizację wyższych dochodów oraz urealnienie wieloletniej prognozy finansowej, poprzez zmniejszenie wydatków bieżących i inwestycyjnych.

(dowód: akta kontroli, str. 710-712)

4. Przygotowując postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego w przedmiocie kredytu długoterminowego w wysokości 800.000 zł²⁸ nie przestrzegano uregulowań wewnętrznych. Nie sporządzono wniosku o wszczęcie postępowania, zawierającego m.in. określenie czasu i szacunkowej wartości zamówienia, osoby merytorycznej odpowiedzialnej za realizację zamówienia, źródła finansowania, proponowanych kryteriów wyboru i trybu postępowania, podczas gdy taki obowiązek wynikał z zarządzenia Wójta Gminy Nowa Sól nr 0152/36/2010 z 16.11.2011 r. Obowiązek w tym zakresie należał do Skarbnika Gminy, która miała sporządzić wniosek wstępny, przygotować opis przedmiotu zamówienia i ustalić wartość zamówienia.

(dowód: akta kontroli, str. 14-23, 111)

²⁷ Dz. U. Nr 43, poz. 247 ze zm.

²⁸ W dniu 29.12.2011 r. zawarta została z Bankiem Zachodnim WBK SA umowa o kredyt długoterminowy dla Gminy Nowa Sól w wysokości 800.000 zł, na okres 2011-2016. Wartość zadania określono w wysokości: cena oferty - 168.807,02 zł, w tym odsetki - 161.607,02 zł i prowizja przygotowawcza - 7.200 zł

Z wyjaśnień Skarbnika Gminy wynika, że przyczyną nieprawidłowości było przeoczenie.

(dowód: akta kontroli, str.118)

Pomimo zmiany treści SIWZ w zakresie wymogu przedłożenia wraz z ofertą projektu umowy zawierającego wszystkie postanowienia zawarte w SIWZ i złożonej ofercie wykonawcy²⁹, nie wprowadzono i nie upubliczniono zapisów uwzględniających ww. zmianę w zmodyfikowanej SIWZ i w ogłoszeniu o zmianie ogłoszenia o zamówieniu, co stanowiło naruszenie odpowiednio art. 38 ust. 4 i ust. 4a Pzp.

(dowód: akta kontroli, str. 89-104, 116-117, 405-406, 413, 480-502, 647-648)

Z uwagi na małą ilość czasu na przygotowanie przez bank oferty, wg wyjaśnień Skarbnik, odstąpiono od złożenia razem z ofertą projektu umowy. Wójt Gminy stwierdził, że na pytanie oferentów została wyrażona zgoda, by projekt umowy kredytowej został dostarczony dopiero po wyborze oferty przetargowej banku. Z wyjaśnień inspektora Urzędu Bogumiły Ziobrowskiej wynika, że przez przeoczenie nie przekazała zmiany SIWZ i ogłoszenia do osoby odpowiedzialnej w Gminie za zamieszczanie informacji na stronie BIP.

(dowód: akta kontroli, str. 118, 407-409, 651)

Po przeprowadzonym postępowaniu Wójt Gminy nie zatwierdził protokołu postępowania o udzielenie zamówienia w trybie przetargu nieograniczonego, o którym mowa w art. 96 Pzp. Bogumiła Ziobrowska wyjaśniła, że z przeoczenia nie przedłożyła Wójtowi protokołu do zatwierdzenia.

(dowód: akta kontroli str. 89-114, 462)

5. W 2012 r. spłata kredytów dokonywana była z opóźnieniem, i tak w przypadku: Banku Pocztowego SA – dwie raty po 23.300 zł każda, BGK SA – dwie raty po 16.666,66 zł każda, BGK SA – dwie raty po 31.250,00 zł każda, BGK SA – dwie raty po 33.334,00 zł każda oraz BGK SA – dwie raty po 66.100,00 zł każda. Opóźnienia wystąpiły w okresie od marca do maja 2012 r. i wynosiły od 2 do 30 dni. Tym samym naruszono art. 44 ust. 3 pkt 3 ufp, który stanowi, że wydatki publiczne powinny być dokonywane w wysokości i terminach wynikających z wcześniej zaciągniętych zobowiązań. W związku z opóźnieniami w obsłudze ww. zobowiązań wystąpiła konieczność zapłaty odsetek za zwłokę. Łącznie zapłacono 1.743,50 zł.

(dowód: akta kontroli str. 83-88, 70-73)

Skarbnik Gminy wyjaśniła, że z uwagi na przedłużającą się procedurę z udzieleniem kredytu i brak środków finansowych na rachunkach Gminy z opóźnieniem regulowaliśmy spłaty rat kredytowych. Opóźnienia wystąpiły od marca do maja 2012 r.

(dowód: akta kontroli str. 629)

6. W latach 2011-2012 Gmina nie naliczała i nie ewidencjonowała w księgach rachunkowych odsetek od kredytów i pożyczek, stanowiących wydatki przyszłych okresów, co stanowiło naruszenie art. 4 ust. 2 ustawy o rachunkowości, w zw. z załącznikiem nr 2 do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 5 lipca 2010 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz

²⁹ W ogłoszeniu o zamówieniu (pkt III.6. ogłoszenia o zamówieniu zamieszczonego w BZP w dniu 14.12.2011 r. i 5.3.4. SIWZ - na stronie BIP Gminy pod zakładką nazwaną ogłoszenie zamieszczono SIWZ) zawarto m.in. wymóg przedłożenia wraz z ofertą projektu umowy zawierającego wszystkie postanowienia zawarte w SIWZ i złożonej ofercie wykonawcy. W ogłoszeniu termin na złożenie oferty wyznaczono na 22.12.2011 r. Przed upływem tego terminu wpłynęły zapytania o wyjaśnienie treści SIWZ, m.in. o możliwość złożenia projektu umowy kredytowej po wyborze oferty przetargowej. Gmina dopuściła taką możliwość, a wyjaśnienia w tym zakresie zamieściła na stronie BIP w dniu 22.12.2011 r.

państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej³⁰ (w zakresie opisu konta 134, 260 i 909).

Wartość nienaliczonych i niewykazanych odsetek wyniosła 353.750,86 zł w 2011 r., 629.534,31 zł w 2012 r. i 416.271,64 zł w 2013 r. W konsekwencji braku ewidencji odsetek, wartość zobowiązań długoterminowych oraz rozliczeń międzyokresowych w bilansie Gminy za rok 2011 i 2012 została zaniżona o łączną kwotę 983.285,17 zł.

(dowód: akta kontroli, str. 614, 719-736)

Z wyjaśnień Skarbnika Gminy wynika, że w księgach rachunkowych w latach 2011-2013 nie dokonano naliczenia odsetek od kredytów i pożyczek dokonanych na przełomie okresów sprawozdawczych na koncie 909, ponieważ w zasadach (polityce) rachunkowości Gminy Nowa Sól brak jest zapisu dotyczącego ujęcia kosztów finansowych stanowiących wydatki przyszłych okresów (np. odsetki od zaciągniętych kredytów i pożyczek w korespondencji z kontem 134 lub 260). Zasady rachunkowości Gminy Nowa Sól zostaną dostosowane do zgodności z ww. rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 5 lipca 2010 r. w trakcie 2014 roku z mocą obowiązującą od 1 stycznia 2014r.

(akta kontroli str. 590-591)

7. Gmina posiadała zobowiązania wymagalne, które wg stanu na koniec roku wyniosły: 389.952,86 zł (2011 r.³¹), 28.864,89 zł (w 2012 r.³²) oraz 35.790,65 zł (w 2013 r.³³). Zobowiązania wymagalne Urzędu dotyczyły niezapłaconych rachunków i faktur za dostawę towarów i usług (42 pozycje) w kwotach od 58,50 zł do 103.054,25 zł. Tym samym naruszono art. 44 ust. 3 pkt 3 upf, który stanowi, że wydatki publiczne powinny być dokonywane w wysokości i terminach wynikających z wcześniej zaciągniętych zobowiązań. W związku z opóźnieniami w płatnościach kontrahenci nie obciążali Gminy odsetkami karnymi.

(dowód: akta kontroli, str. 635-644, 677-683, 685-696)

Jako główną przyczynę zobowiązań wymagalnych Skarbnik Gminy podała brak wystarczających środków na rachunkach bankowych, a w celu odstąpienia od naliczania odsetek karnych rozmawiała ona telefonicznie z poszczególnymi kontrahentami. Brak środków na rachunkach bankowych jednostek potwierdzili również Dyrektor Szkoły Podstawowej w Lubieszowie i Prezes ZGK w Kielcu sp. z o.o.

(dowód: akta kontroli str. 645-646, 653, 656, 684, 697)

8. W Urzędzie nie była prowadzona ewidencja pozabilansowa wystawionych weksli in blanco, co nie zapewniało kontroli w tym zakresie. Ewidencja ta nie ma charakteru księgowego i służy ochronie zasobów oraz ustaleniu, ile weksli jednostka wystawiła, czy zostały one terminowo (po wygaśnięciu zobowiązań Gminy z tytułu stosunku podstawowego, tj. np. kredytu) odebrane przez wystawiających lub anulowane, aby została wyłączona możliwość dalszego obrotu wekslem. Zapewnienie funkcjonowania adekwatnej, skutecznej, efektywnej kontroli zarządczej należy do

³⁰ Dz. U. z 2013 r. poz. 289

³¹ Zobowiązania wymagalne na koniec 2011 r. powstały w następujących gminnych jednostkach organizacyjnych:

- w Szkole Podstawowej w Lubieszowie - 229,71 zł; w Zakładzie Gospodarki Komunalnej w Kielcu - 153.038,92 zł; w Urzędzie Gminy - 236.684,23 zł, które dotyczyły rachunków i faktur za dostawę towarów i usług (42 pozycje) w kwotach od 58,50 zł do 103.054,25 zł (na rzecz ZGK).

³² Zobowiązania wymagalne na koniec 2012 r. powstały w następujących gminnych jednostkach organizacyjnych: ZGK w Kielcu - 23.953,51 zł z tytułu płatności za materiały i usługi oraz zobowiązań wobec kontrahentów i Przedszkolu Publicznym w Lubięcinie - 123 zł z tytułu opłaty za materiał

³³ Zobowiązania wymagalne na koniec 2013 r. powstały w następujących gminnych jednostkach organizacyjnych: OPS - 20.216,33 zł za świadczenia i zakupy, Gmina - 14.114,27 zł za usługi i zakupy, Przedszkole w Lubięcinie - 1.091,05 zł z tytułu zakupu usług, SP w Przyborowie - 369 zł za usługi

obowiązków wójta stosownie do art. 69 ust. 1 pkt 2 ufp, a jej celem jest m.in. ochrona zasobów (art. 68 ust. 2 pkt 4 ufp)³⁴.

(dowód: akta kontroli, str. 61-65, 66, 67-69, 76-77)

Skarbnik wyjaśniła, że ewidencja pozabilansowa wystawionych weksli in blanco była prowadzona do 2009 r. bez wykazywania kwot. Przez przeoczenie zaprzestano jej prowadzenia w następnych latach. Ewidencja została ponownie zaprowadzona.

(dowód: akta kontroli, str. 78-80)

W skonsolidowanych bilansach jst sporządzonych na koniec 2011 r. i 2012 r. w miejscu na informacje uzupełniające istotne dla rzetelności i przejrzystości sytuacji finansowej i majątkowej nie wykazano kwoty potencjalnych zobowiązań wynikających z zabezpieczenia spłaty 10 umów kredytowych / pożyczkowych w formie weksla własnego in blanco, w sytuacji gdy art. 48 ust. 1 w zw. z art. 55 ust. 4 ustawy o rachunkowości i § 21 rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie szczególnych zasad rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, określa iż informacja dodatkowa powinna zawierać istotne dane i objaśnienia niezbędne do tego, aby sprawozdanie finansowe rzetelnie i jasno przedstawiało sytuację majątkową i finansową³⁵.

Przyczyną nieprawidłowości, zgodnie z wyjaśnieniami Skarbnika i Wójta Gminy było przeoczenie. Jednocześnie Skarbnik zobowiązała się do zamieszczenia tych informacji w bilansie sporządzonym na 31.12.2013 r.

(dowód: akta kontroli, str. 61-65, 66, 67-69, 418, 543-545)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym obszarze.

2. Dochody własne

W okresie objętym kontrolą wzrastały dochody własne³⁶ Gminy w ujęciu nominalnym oraz ich udział w dochodach ogółem, wynosząc:

- 4.616 tys. zł, tj. 27,55 % dochodów ogółem w 2011 r.;
- 5.689 tys. zł, tj. 31,66 % dochodów ogółem w 2012 r.;
- 6.229 tys. zł, tj. 33,07 % dochodów ogółem w 2013 r.

Na wzrost udziału dochodów własnych w dochodach ogółem największy wpływ miał wzrost dochodów z tytułu podatku od nieruchomości (2.162.342,30 zł w 2011 r., 2.610.453,57 zł w 2012 r. i 3.029.360 zł w 2013 r.), z tytułu kar za korzystanie ze środowiska (826.079,08 zł w 2011 r., 657.855,27 zł w 2012 r. i 363.421,26 zł w 2013 r.) oraz podatku od środków transportowych (239.857,20 zł w 2011 r., 278.973,30 zł w 2012 r. i 299.369,30 zł w 2013 r.).

(dowód: akta kontroli str. 50, 57)

Na dzień 31.12.2012 r. zaległości na rzecz Gminy wyniosły 1.457.356,33 zł, w tym największe w dochodach własnych, dotyczyły podatku od nieruchomości

³⁴ W Komunikacie Nr 23 Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2009 r. w sprawie standardów kontroli zarządczej dla jednostek sektora finansów publicznych (Dz. U. MF Nr 15, poz. 84) ujęto m.in. standard 13. *Ochrona zasobów* oraz standard 14. *Szczegółowe mechanizmy kontroli dotyczące operacji finansowych i gospodarczych*, dotyczące kontroli zarządczej w tym zakresie.

³⁵ Złożone, na podstawie art. 97 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz. U. z 2013, poz. 1376 ze zm.) przez Gminę oświadczenia uprawniają banki do dochodzenia na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego zadłużenia do łącznej wysokości 36.071.612,65 zł wg stanu na koniec każdego roku objętego badaniem.

³⁶ Bez udziałów w PIT i CIT

(835.301,51 zł), podatku od środków transportowych (35.774,70 zł) i podatku rolnego (31.085,33 zł).

Badanie 17 podatników (10 osób fizycznych i 7 osób prawnych), którzy na koniec 2012 r. posiadali najwyższe zaległości w łącznej kwocie 1.274.014,86 zł³⁷ wykazało, że w odniesieniu do 8 podatników terminowo podejmowano czynności zmierzające do wyegzekwowania zaległości, natomiast w przypadku 9 podatników działano opieszale lub nie podejmowano działań zmierzających do wyegzekwowania zaległości. Ponadto do końca 2013 r. w przypadku 21 podatników nastąpiło przedawnienie zaległości z lat 2000-2008 z tytułu podatku od nieruchomości, rolnego i leśnego w łącznej wysokości 267.349,70 zł.

(dowód: akta kontroli str. 436-438, 439-440A, 702-705)

W Gminie nie stosowano potrąceń, o których mowa w art. 65 i 66 § 1 pkt 2 ustawy Ordynacja podatkowa.

W okresie objętym kontrolą wydano łącznie 345 decyzji przyznających ulgę w spłacie zobowiązań w łącznej wysokości 369.004,30 zł, z czego w:

- 2011 r. - 169 decyzji na łączną kwotę 179.714,80 zł;
- 2012 r. - 103 decyzje na łączną kwotę 167.796,50 zł;
- 2013 r. - 73 decyzji na łączną kwotę 21.493 zł.

(dowód: akta kontroli str. 477-479, 657, 698-700, 706)

Analiza 35 decyzji na łączną kwotę 307.733 zł³⁸ przyznających najwyższe ulgi w spłacie zobowiązań, wykazała, że 11 decyzji zostało wydanych z naruszeniem przepisów ustawy Ordynacja podatkowa. .

(dowód: akta kontroli str. 463-470, 471-476, 477-479)

Kontrola sześciu postępowań w sprawie sprzedaży prawa własności na łączną kwotę 397.721,30 zł (79% dochodów z tego tytułu), w tym pięciu - w trybie przetargowym na kwotę 368.321,30 zł i jednego - w trybie bezprzetargowym w wysokości 29.400 zł wykazała, że wszyscy nabywcy dopełnili obowiązku zapłaty wadium i ceny nabycia nieruchomości w wyznaczonych terminach. We wszystkich postępowaniach sprzedaż nastąpiła z uchybieniem przepisom ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami³⁹ (dalej ugn) i rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 września 2004 r. w sprawie sposobu i trybu przeprowadzania przetargów oraz rokowań na zbycie nieruchomości⁴⁰ (dalej rozporządzenie o przetargach), dotyczących m.in. zamieszczania informacji o wywieszeniu wykazu nieruchomości i niewystępowania o potwierdzenie aktualności operatu.

(dowód: akta kontroli str. 119-121, 151-153)

W latach 2011-2013 Gmina dofinansowała środkami własnymi realizację zadań z zakresu administracji rządowej i inne zadania zlecone ustawami w dziale 750 – *Administracja publiczna*, rozdziale 75011 – *Urzędy wojewódzkie*, na utrzymanie w gminach stanowisk pracy realizujących zadania z zakresu administracji rządowej⁴¹ w kwotach odpowiednio 6.264,85 zł, 10.773,16 zł i 14.821,75 zł. Ponadto tylko środkami

³⁷ 10 osób fizycznych zalegających łącznie na 890.518,65 zł (należność główna - 502.791,65 zł, odsetki - 387.727 zł), w zakresie podatku od nieruchomości (7 osób) i podatku od środków transportu (3 osoby) oraz siedem osób prawnych zalegających łącznie na 383.496,21 zł (należność główna - 288.082,21 zł, odsetki - 95.414 zł), w zakresie podatku od nieruchomości

³⁸ 10 podatników (9 osób fizycznych najwyższych kwotowo oraz 1 osobę prawną), w tym na rzecz podatnika ZGK siedem decyzji o umorzeniu podatku w całości za lata 2011 i 2012 w łącznej wysokości 263.107 zł

³⁹ Dz. U. z 2013 r. poz. 829

⁴⁰ Dz. U. Nr 207, poz. 2108 ze zm.

⁴¹ Wydatki na wynagrodzenia 2 osób w zakresie, których jest m.in. prowadzenie dowodów osobistych, prowadzenie ewidencji działalności gospodarczej, ewidencji ludności obrona cywilna, kancelaria tajna. Pozostałe wydatki bieżące np. zakupy mat. biurowych, poczta, energia i inne są ponoszone w ramach urzędu Gminy 75023

własnymi Gmina finansowała zadania w zakresie bezpieczeństwa publicznego na realizację zadań obrony cywilnej w latach 2011-2013 w wysokości 4.211 zł, 414,76 zł i 13.497,17 zł⁴².

(dowód: akta kontroli str. 59-60)

Z wyjaśnień Skarbnika Gminy wynika, że Gmina nie występowała z wnioskiem do Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego o zwiększenie środków na zadania zlecone w związku z zamrożeniem płac w administracji rządowej.

Pismem z 7.03.2014 r. Skarbnik Gminy wystąpiła do Wojewody Lubuskiego o zwiększenie środków na realizację zadań w dz. 750, rozdz. 75011 i rozdz. 75414 (obrona cywilna) w 2014 r.

(dowód: akta kontroli str. 396, 423-424)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Nieterminowe kierowanie do zobowiązanych upomnień i opieszale wystawianie tytułów wykonawczych lub ich niewystawianie na zaległości w łącznej kwocie 1.100.291,58 zł⁴³.

Z wprowadzonych od 1.01.2013 r. zasad rachunkowości oraz planów kont w zakresie ewidencji podatków i opłat lokalnych wynika, m.in., że jeżeli podatnik nie zapłaci należności w terminie, to pracownik księgowości sporządza, nie później niż 35 dni po upływie terminu płatności upomnienie, które wysyła się do dłużnika. Natomiast jeżeli zaległości objęte upomnieniem nie zostaną w całości spłacone, pracownik sporządza na kwoty zaległe, po upływie 14 dni od dnia doręczenia upomnienia, tytuły wykonawcze nie później niż w terminie 90 dni od wymagalnego terminu płatności. We wcześniejszym okresie (lata 2011-2012) regulacji, o których mowa powyżej w Gminie nie było.

Na zaległości od czterech osób fizycznych⁴⁴ tytuły wykonawcze wystawiono i skierowano do egzekucji po upływie od 2 do 17 miesięcy od terminu określonego w upomnieniu. I tak, np. w przypadku podatnika nr 1130248 tytuł wystawiono 3.09.2013 r., podczas gdy zaległości dotyczyła I raty podatku od nieruchomości w 2012 r. (płatnego do 15.03.2012 r.), a upomnienie⁴⁵ wysłano 25.04.2012 r.

Na zaległości od trzech osób fizycznych⁴⁶ Urząd nie wystawił tytułu wykonawczego do dnia kontroli (13.03.2014 r.). Przykładowo, w przypadku podatnika nr 1110007 za III i IV ratę podatku od nieruchomości (którego termin płatności upłynął odpowiednio 15.09.2012 i 15.11.2012 r.), po wysłaniu upomnienia w dniu odpowiednio:

⁴² Wydatki na w 2011 r. - szkolenie i seminarium, zakup wyposażenia magazynu, urządzenie wielofunkcyjne, legalizacje gaśnic, w 2012 r. - zakup niszczarki dokumentów, w 2013 r. - partycypacja Gminy w ramach umowy partnerskiej Powiatu Nowosolskiego w ramach projektu „Zakup nowoczesnego radiowego sygnału ostrzegania ludności zlokalizowanego na terenie Powiatu Nowosolskiego”- realizacja przez gminy zadań w zakresie obronności jako zadań zleconych wynika z art. 3 pkt 7 ustawy z dnia 17 maja 1990 r. o podziale zadań i kompetencji określonych w ustawach szczególnych pomiędzy organy gminy a organy administracji rządowej oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 34, poz. 198 ze zm.). Finansowanie wykonywania zadań własnych z zakresu zarządzania kryzysowego na poziomie gminnym, planuje się w ramach budżetów gmin, tworząc rezerwę celową na realizację tych zadań w wysokości nie mniejszej niż 0,5 % wydatków budżetu jednostki samorządu terytorialnego, pomniejszonych o wydatki inwestycyjne, wydatki na wynagrodzenia i pochodne oraz wydatki na obsługę długu. Na dofinansowanie zadań własnych z zakresu zarządzania kryzysowego jednostki samorządu terytorialnego mogą otrzymywać dotacje celowe z budżetu państwa (art. 26 ust. 1, 4 i 5 ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym – Dz. U. Nr 89, poz. 590 ze zm.). Zadaniem zleconym z zakresu administracji rządowej są zadania z zakresu zarządzania kryzysowego na poziomie krajowym i na takie zadania jednostki samorządu terytorialnego otrzymują z budżetu państwa dotacje celowe (art. 26 ust. 3 ww. ustawy).

⁴³ Od podatników oznaczonych nr 110123 (3.625 zł), 1110007 (5.566 zł), 1110029 (9.357,47 zł), 1130248 (814.604 zł), 1140149 (6.323,40 zł), 10021 (7.099 zł), 200048 (9.768,27 zł), 200060 (1.247zł), 200079 (242.701 zł).

⁴⁴ Podatnicy ozn. nr 110123, 111007, 11110029, 1130248

⁴⁵ Z upomnień wynika m.in., że należność płatna jest w terminie 7 dni, licząc od dnia doręczenia upomnienia, na rachunek bankowy Gminy Nowa Sól. W razie niewpłacenia należności we wskazanym terminie zostanie wszczęte postępowanie egzekucyjne w celu przymusowego ściągnięcia należności w trybie egzekucji administracyjnej, co spowoduje dodatkowe obciążenie kosztami egzekucji

⁴⁶ Podatnicy ozn. nr 111007, 11401149, 10021

25.10.2012 r. i 11.12.2012 r. do dnia 10.03.2014 r. nie wystawiono tytułu wykonawczego. W przypadku podatnika nr 1140149, mimo braku wpłat zobowiązania podatkowego na 2012 r.⁴⁷ Urząd nie podjął działań upominawczych i egzekucyjnych.

W przypadku trzech osób prawnych⁴⁸ stwierdzono działanie polegające na wystawianiu tytułów wykonawczych i kierowaniu ich do egzekucji od 2 miesięcy do 6 miesięcy po terminie określonym w upomnieniu. I tak np. w przypadku podatnika nr 200048 na zaległość z tytułu podatku od nieruchomości tytuł wystawiono 5.07.2013 r., podczas gdy upomnienie wystawiono 30.01.2013 r., w przypadku podatnika nr 200079 na zaległość z tytułu podatku od nieruchomości trzy tytuły wykonawcze wystawiono 29.07.2013 r., podczas gdy upomnienie wystawiono 3.01.2013 r.

W przypadku podatnika nr 200079 zalegającego za okres od września 2010 r. do października 2012 r. na łączną kwotę 92.095 zł upomnienie wysłano w dniu 3.01.2013 r., a wniosek o dokonanie wpisu w KW hipoteki przymusowej w kwocie 116.961 zł złożono w trakcie kontroli NIK w dniu 11.02.2014 r.

(dowód: akta kontroli, str. 436-440, 546-547, 652)

Teresa Pachurka Inspektor ds. księgowości podatkowej i windykacji Urzędu⁴⁹ wyjaśniła, że z uwagi na nadmiar pracy na stanowisku oraz z powodu ręcznego prowadzenia księgowości wpływów budżetowych (opłat za użytkowanie wieczyste, czynszów dzierżawnych od lokali i gruntów, spłat ratalnych z tytułu przekształcenia użytkowania wieczystego w prawo własności oraz spłat ratalnych z tytułu wykupu lokali mieszkalnych) brak było systematyczności i bieżącej analizy zaległości w zakresie podatków i opłat.

(dowód: akta kontroli, str. 503-504)

Wójt Gminy wyjaśnił, że opisywana sytuacja spowodowana była zmianami kadrowymi związanymi z urlopem macierzyńskim. Ponadto z niektórymi firmami był i jest nadal utrudniony kontakt i po części działania z nimi zostały zaniechane. Wójt zobowiązał się do czasowego wzmocnienia osobowego komórki windykacji i podjęcia działań w celu zlikwidowania występujących zaległości.

(dowód: akta kontroli, str. 654-655)

2. Na rzecz pięciu podatników wydano decyzje o udzieleniu ulgi w spłacie zobowiązań podatkowych na łączną kwotę 13.236 zł⁵⁰ z naruszeniem przepisów ustawy Ordynacja podatkowa. W decyzjach wydanych na podstawie art. 67a § 1 pkt 3 Ordynacji podatkowej, jako uzasadnienie ważnego interesu prywatnego lub publicznego wskazano: wystąpienie wód rzeki Odra lub zalanie terenów przez Odrę, bądź wymarznienie upraw rolnych⁵¹, natomiast żaden podatek nie udokumentował tych okoliczności, a poza wnioskiem, brak było jakichkolwiek dowodów, które mogły przyczynić się do rozpatrzenia sprawy. Oparcie rozstrzygnięcia na niepełnym materiale dowodowym (w zasadzie jego braku) uzasadniającym podstawę rozstrzygnięcia stanowi naruszenie art. 122 i art. 187 § 1 Ordynacji podatkowej, zgodnie z którymi w toku postępowania organ podatkowy (Wójt) podejmuje

⁴⁷ Podatek płatny w czterech ratach: do 15.03.2012 r., do 15.05.2012 r., do 15.09.2012 r. i do 15.11.2012 r.

⁴⁸ Podatnicy ozn. nr 200048, 200060, 200079

⁴⁹ Zgodnie z zakresem czynności z 1.10.2010 r. jest odpowiedzialna m.in. za: podejmowanie czynności zmierzających do egzekucji administracyjnej i sądowej świadczeń pieniężnych oraz postępowania zabezpieczającego; prowadzenie ewidencji i aktualizacji tytułów wykonawczych; występowanie o wpis hipoteki przymusowej; kontrolę podatkową w rozumieniu ustawy o podatkach i opłatach lokalnych

⁵⁰ Podatnik ozn. nr 130075 (decyzje z 20.06.2011 r. i z 4.12.2013 r.), nr 20019 (decyzje z 27.04.2012 r. i 4.07.2012 r.), nr 150027 (decyzje z 16.01.2013 r. i 19.06.2013 r.), nr 150026 (decyzje z 6.07.2012 r., z 20.12.2012 r., 16.01.2013 r., 19.06.2013 r.) nr 1070139 (decyzja z 16.01.2013 r.)

⁵¹ Z decyzji nie wynika, aby była to pomoc publiczna inna niż de minimis (np. na podstawie uchwały Rady Ministrów z 3.04.2012 r. nr 43/2012).

wszelkie niezbędne działania w celu dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego oraz jest obowiązany zebrać i w sposób wyczerpujący rozpatrzyć cały materiał dowodowy.

(dowód: akta kontroli, str. 477-479, 548-549)

Katarzyna Strózik - inspektor ds. wymiaru podatków Urzędu⁵² wyjaśniła, że: brak załączników lub innych dokumentów mogących mieć znaczenie przy analizie danej sprawy wynika z ustnych wyjaśnień i argumentów przedstawionych podczas rozmowy z Wójtem Gminy. Wydanie decyzji bez materiału dowodowego Wójt Gminy tłumaczył tym, że osobiście zna sytuację finansową poszczególnych rolników, a po rozmowach, bez dodatkowych dokumentów podejmował decyzję o przychyleniu się do ich wniosków.

(dowód: akta kontroli, str. 505-506, 543-545)

4. Przy sprzedaży wszystkich kontrolowanych nieruchomości, tj.:

- a) prawa własności działki dz. nr 523/3 o powierzchni 0,55 ha, położonej w Lubięcinie, w dniu 7.08.2013 r., na kwotę 130.576,80 zł;
- b) prawa własności działki dz. nr 260/12 o powierzchni 590 0,059 ha, położonej w Jeziorniej, w dniu 14.07.2011 r., na kwotę 39.483 zł;
- c) prawa własności działki dz. nr 232 o powierzchni 0,94 ha, położonej w Lubięcinie, w dniu 7.08.2013 r., na kwotę 135.361,50 zł;
- d) prawa własności działki dz. nr 258/2 o powierzchni 0,02 ha, położonej w Nowym Żabnie, w dniu 11.06.2012 r., na kwotę 19.200 zł;
- e) prawa własności lokalu (dz. nr 238/1) o powierzchni 0,1349 ha, położonej w Nowym Żabnie, w dniu 29.06.2011 r., na kwotę 29.400 zł;
- f) prawa własności działki dz. nr 54/11 o powierzchni 0,0762 ha, położonej w Jeziorniej, w dniu 19.08.2013 r., na kwotę 43.700 zł;

nie przestrzegano przepisów ugn i rozporządzenia o przetargach. I tak:

- W przypadku pięciu nieruchomości (a)-(e) brak było zamieszczania informacji o wywieszeniu wykazu nieruchomości na stronie internetowej urzędu lub w prasie lokalnej. Obowiązek w tym zakresie wynika z art. 35 ust. 1 ugn. W przypadku dwóch nieruchomości (a) i (d) brak było zamieszczania informacji o ogłoszeniu przetargu na stronie internetowej urzędu. Obowiązek w tym zakresie wynika z art. 38 ust. 2 ugn i § 6 ust. 7 rozporządzenia o przetargach. Dariusz Dubaniowski specjalista ds. mienia gminnego, ewidencji, podziałów i rozgraniczenia gruntów Urzędu wyjaśnił, że z przeoczenia i nawału pracy nie zamieszczono stosownych informacji w prasie lokalnej i na stronie internetowej Gminy Nowa Sól.

(dowód: akta kontroli, str. 122-137, 159-160)

- W dwóch przypadkach (f) i (b) w ogłoszeniu nie zamieszczono informacji o obciążeniach nieruchomości i zobowiązaniach, których przedmiotem jest nieruchomość, wymaganych § 13 pkt 2 i 3 ww. rozporządzenia. W postępowaniu na sprzedaż nieruchomości (f) w ogłoszeniu o przetargu nie zamieszczono informacji o przeznaczeniu nieruchomości wymaganej art. 38 ust. 2 w zw. z art. 35 ust. 2 pkt 4 ugn. Dariusz Dubaniowski wyjaśnił, że Gmina Nowa Sól sprzedaje nieruchomości o uregulowanym stanie prawnym. Nie przyszło mu na myśl, że takie informacje

⁵² Zgodnie z zakresem czynności z 1.10.2010 r. jest odpowiedzialna m.in. za: przygotowanie decyzji wymiarowych w zakresie podatku od nieruchomości, rolnego, leśnego i łącznego zobowiązania pieniężnego; przygotowanie decyzji dotyczących zwolnień i ulg podatkowych oraz odroczeń i rozkładania na raty podatku i opłat; gromadzenie oraz badanie pod względem zgodności ze stanem prawnym i rzeczywistym deklaracji i informacji podatkowych; kontrolę podatkową w rozumieniu ustawy Ordynacja podatkowa

należy podawać w ogłoszeniu. Zobowiązał się on do zamieszczania tych informacji w następnych przetargach.

(dowód: akta kontroli, str. 125, 128, 159-160)

- W dwóch przypadkach (a) i (b) sprzedaż nieruchomości dokonana została na podstawie nieaktualnego operatu szacunkowego, a Gmina nie wystąpiła o potwierdzenie aktualności operatów, co stanowiło naruszenie art. 156 ust. 3 i 4 ugn. Z przepisu wynika m.in., że operat szacunkowy może być wykorzystany przez okres 12 miesięcy od daty jego sporządzenia. Operat szacunkowy może być wykorzystany po upływie ww. okresu, po potwierdzeniu jego aktualności przez rzeczoznawcę i umieszczenie stosownej klauzuli w operacie szacunkowym. W przypadku (a) operat szacunkowy sporządzony został 10.12.2009 r., podczas gdy wykaz nieruchomości przeznaczonych do sprzedaży i ogłoszenie o przetargu sporządzone zostało odpowiednio 26.05.2011 r. i 18.07.2011 r. W przypadku (b) operat szacunkowy sporządzony został 5.03.2010 r., podczas gdy wykaz nieruchomości przeznaczonych do sprzedaży i ogłoszenie o przetargu sporządzone zostały odpowiednio 21.03.2011 r. i 16.05.2011 r. Na operatach szacunkowych nie stwierdzono jakichkolwiek informacji o ich uaktualnieniu przez rzeczoznawcę majątkowego w postaci wymaganych klauzul.

Dariusz Dubaniowski wyjaśnił, że przez przeoczenie nie zwrócił uwagi, że czasookres operatu szacunkowego dobiegł końca i dlatego nie zaktualizowano operatów szacunkowych. W ww. sprawie Wójt Gminy wyjaśnił, że nie zna powodów braku aktualizacji operatów szacunkowych.

- W przetargu ograniczonym, którego przedmiotem była nieruchomość (a) pisma⁵³ w sprawie nabycia nieruchomości sporządzone przez Urząd (z dn. 4.07.2011 r.) wysłano do 4 osób - 27.07.2011 r., podczas gdy do Przedsiębiorstwa Stelmet Stanisław B. pismo wysłano już 08.07.2011 r., tj. prawie 3 tygodnie wcześniej. Wysłanie pism do stron w różnych terminach, może zdaniem NIK budzić wątpliwość, co do obiektywizmu i równego traktowania oferentów, a w konsekwencji może wskazywać na faworyzowanie jednej ze stron.

Dariusz Dubaniowski nie potrafił odpowiedzieć, dlaczego do przedsiębiorstwa Stelmet pismo wysłano dużo wcześniej. W okresie od 11 do 21 lipca 2011 r. przebywał na urlopie wypoczynkowym. Po powrocie z urlopu wysłał pozostałe pisma. Wójt Gminy wyjaśnił, że zgodnie z posiadaną wiedzą był to okres urlopowy i najprawdopodobniej 1 pismo zostało wysłane przed urlopem natomiast 4 pozostałe po powrocie pracownika z urlopu wypoczynkowego, jednakże wszyscy potencjalni nabywcy mieli czas aby odnieść się do przesłanego im pisma.

- W operacie dotyczącym nieruchomości (a)⁵⁴ zamieszczono sprzeczne dane dotyczące powierzchni działki (raz o pow. 0,55 ha, raz o 0,94 ha, faktycznie powierzchnia działki to 0,55 ha, i o przedmiocie wyceny (raz grunt niezabudowany raz jako grunt zabudowany, a nieruchomość faktycznie była niezabudowana). Ponadto przy obliczaniu średniej ceny wpisano liczbę „15” podczas gdy faktycznie analizowano „14” transakcji w zakresie położenia, powierzchni i ceny za 1 m². Dariusz Dubaniowski wyjaśnił, że nie analizował dokładnie tego operatu szacunkowego i nie zwrócił uwagi na te elementy. Z zeznań rzeczoznawcy majątkowego wynika, że błędy są wynikiem przeoczenia i wynikają z wykonywania operatu na wcześniejszym wzorze. Jeśli chodzi

⁵³ Pismo informujące o przystąpieniu Gminy do sprzedaży działki w formie przetargu ograniczonego. Z piśmie podano m.in. datę i godzinę przetargu, a także nr telefonu, pod którym można uzyskać informacje. Do ww. pisma załączono ogłoszenie o przetargu.

⁵⁴ Z operatu wynika m.in., że ze względu na brak niezależnego dostępu, działka może być przedmiotem obrotu jedynie w przetargu ograniczonym

o obliczenie ceny średniej - liczone to było w programie EXCEL i nie skorygowałam liczby wierszy.

- W przypadku spłaty należności w ratach za lokal (e) stwierdzono, że opłaty wnoszone są z naruszeniem postanowień wynikających z art. 70 ugn i uchwały⁵⁵ Rady Gminy w zakresie sposobu gospodarowania nieruchomościami stanowiącymi własność Gminy Nowa Sól, z których wynika, że okres spłaty nie może być dłuższy niż 10 lat. Z protokołu i aktu notarialnego wynika, że cena rynkowa sprzedaży wynosi 29.400 zł oraz rozłożona jest na raty i płatna: I część ceny w kwocie 2.940 zł została zapłacona gotówką w dniu 27.06.2011 r., II część ceny w kwocie 26.460 zł jest przez okres 10 lat, w ratach rocznych w wysokości 2.646 zł, do dnia 31 marca każdego roku. Łącznie na 11 rat.

Dariusz Dubaniowski wyjaśnił, że według niego I rata (wpłata) miała być płatna do dnia zawarcia aktu notarialnego, natomiast pozostała kwota rozłożona została na 10 lat.

Wójt wyjaśnił, że jest to ewidentna pomyłka. Okres spłaty nie powinien być dłuższy niż 10 rocznych rat.

(dowód: akta kontroli str. 122-137, 138-150, 151-155, 159-160, 161-163, 407-409, 508, 543-545, 595-596)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym obszarze.

3. Realizacja inwestycji samorządowych

Opis stanu faktycznego

Zrealizowane w latach 2011-2013 wydatki majątkowe⁵⁶ w Gminie wyniosły odpowiednio: 6.401.922,90 zł, 2.130.568,51 zł i 2.559.016,59 zł.

(dowód: akta kontroli str. 50)

Kontrolą objęto trzy inwestycje zakończone (22 % wydatków majątkowych) i postępowania przetargowe w tym zakresie, tj.: Budowa kompleksu sportowego „MOJE BOISKO - ORLIK 2012” w Lubięcinie w kwocie brutto 992.719,08 zł, Przebudowa i rozbudowa budynku warsztatowego na salę / świetlicę wiejską w Nowym Żabnie w kwocie brutto 869.603,69 zł oraz Dostawa fabrycznie nowego, średniego samochodu ratowniczo-gaśniczego na podwoziu 4x4 dla OSP Lubięcin w kwocie brutto 588.600 zł.

Wójt Gminy zarządzeniami:

- z 16.12.2010 r. ustalił regulamin działania Komisji Przetargowej,
- z 16.11.2011 r. wprowadził regulamin udzielania zamówień publicznych. Określono w nim m.in. procedury w zakresie sposobu wszczęcia postępowania, składanych dokumentów, sposobu ustalania wartości, wyboru, publikacji oraz zatwierdzenia i podpisania umowy⁵⁷.

Analiza ww. zamówień wykazała, że wyłonienie wykonawcy zamówienia nastąpiło na zasadzie wyboru najkorzystniejszej oferty w oparciu o przyjęte kryteria, przy zachowaniu zasad uczciwej konkurencji. Jednakże w postępowaniu pn. Przebudowa i rozbudowa budynku warsztatowego na salę / świetlicę wiejską w Nowym Żabnie zamawiający nie udokumentował ustalenia wartości zamówienia.

⁵⁵ Nr III/24/03 z 29.01.2003 r. Z § 4 uchwały wynika, że cena sprzedaży na wniosek nabywcy może być rozłożona na raty, na okres nie dłuższy niż 10 lat, z tym, że I rata jest najpóźniej do dnia zawarcia umowy i nie może wynosić mniej niż 10% ustalonej ceny sprzedaży

⁵⁶ wydatki inwestycyjne i wydatki na zakupy inwestycyjne

⁵⁷ Procedura udzielania zamówienia rozpoczyna się każdorazowo od pracownika merytorycznie odpowiedzialnego za jego realizację, który wszczyna postępowanie, składając wniosek, który zostaje zatwierdzony przez kierownika jednostki potwierdzony przez skarbnika w zakresie zabezpieczenia środków finansowych.

W przypadku Budowa kompleksu sportowego „MOJE BOISKO - ORLIK 2012” w Lubięcinie ubezpieczeniowa gwarancja należytego wykonania umowy wygasła 26.12.2011 r., podczas gdy powinna być ważna do 5.12.2014 r.

W postępowaniu Przebudowa i rozbudowa budynku warsztatowego na salę / świetlicę wiejską w Nowym Żabnie nie były przestrzegane postanowienia wynikające z wewnętrznych uregulowań w zakresie regulaminu udzielania zamówień publicznych. Ponadto z naruszeniem postanowień wynikających z art. 35 ust. 1 ustawy Pzp, ustalono wartość zamówienia. Badanie Dostawy fabrycznie nowego, średniego samochodu ratowniczo-gaśniczego... wykazało odbiór przedmiotu zamówienia niespełniającego wymagań zamawiającego określonych w SIWZ i w ofercie oraz nieterminową zapłatę.

(dowód: akta kontroli, str. 5-10, 14-23, 170-176, 190, 249-255, 265-267, 277-283, 289-310, 322-327)

Ponadto badaniem objęto realizację przez Zakład Gospodarki Komunalnej w Kielcu sp. z o.o. drogi z płyt ażurowych w m. Lipiny na działce nr 849/1 o długości 73 m. Zakres prac obejmował roboty pomiarowe, wykonanie koryta na całej szerokości, wykonanie nawierzchni z płyt wraz z podbudową i krawężnikami. Zadanie wykonane zostało po terminie określonym w zleceniu.

(dowód: akta kontroli, str. 425)

W latach 2011- 2013 Gmina zrealizowała ze środków UE następujące inwestycje:

- w 2011 roku z UE pozyskano kwoty na tzw. „projekty twarde” - inwestycyjne: remont świetlic wiejskich w Stanach i Rudnie - 281.752 zł, Modernizacja instalacji oświetleniowej z zastosowaniem elektrowni fotowoltanicznej na obiektach oświatowych Gminy Nowa Sól - kwota dofinansowania PROW - 406.022 zł, a na tzw. „projekty miękkie” z POKL kwotę 207.150,44 zł - na realizację programu przez Gminną Opiekę Społeczną - „Aktywizacja osób bezrobotnych”.

- w 2012 roku ze środków z UE zostały zrealizowane zarówno na projekty twarde - inwestycyjne tj. przebudowa sali wiejskiej w Lubieszowie, zagospodarowanie terenu przy świetlicy wiejskiej w Lipinach, jak i również tzw. projekty miękkie z POKL na które przypada łącznie kwota 118.982 zł - (Lubięcińskie Regulacje Letnie, oraz projekt systemowy „Edukacja to atrakcja”).

- w 2013 roku wykonano remont Sali w Nowym Żabnie z dofinansowaniem 500.000 zł, budowę punktu selektywnej zbiórki śmieci w Okopcu - 143.033 zł, oraz rozpoczęto budowę oczyszczalni ścieków w Lubięcinie.

W trakcie realizacji jest zadanie „Budowa oczyszczalni ścieków w Lubięcinie” - którego budowa rozpoczęła się w 2013 r., a planowane rozliczenie inwestycji założone jest na lipiec 2014 r. W grudniu 2013 r. uchwalony został budżet na rok 2014 wraz z którym została podjęta również uchwała o Wieloletniej Prognozie Finansowej (WPF) na lata 2014-2021, która wraz z aktualnymi zmianami do tej uchwały określa dopuszczalne wskaźniki zadłużenia dla Gminy. Według WPF zadłużenie od roku 2015 będzie systematycznie spadać, i tak z obecnej kwoty 11.425.151 zł do odpowiednio 6.577.807 zł - w 2015 r., 4.307.678 zł - 2016 r., 2.215.918 zł - 2017 r., 1.521.118 zł - 2018 r., 826.318 zł - 2019 r., oraz 358.718 zł w roku 2020.

(dowód: akta kontroli, str. 81, 507)

Oceniając zdolność Gminy do finansowania zadań w ramach nowej perspektywy finansowej UE 2014-2020, Wójt Gminy stwierdził, że widoczny w poszczególnych latach 2014-2020 znaczny spadek zadłużenia wskazuje na możliwość pozyskiwania dodatkowych środków na nowe inwestycje w tym na inwestycje współfinansowane ze środków UE. Z uwagi na fakt, że lata 2014-2015 będą latami na przygotowywanie

dokumentacji technicznej niezbędnych do realizacji nowych zadań, obciążenia budżetu związane z realizacją zadań przypadać będą dopiero na lata następne, w których zadłużenie Gminy nie będzie stanowiło większego obciążenia dla budżetu Gminy.

(dowód: akta kontroli, str. 81)

W ramach badania przygotowania Gminy do elektronicznej wymiany informacji (zasada e-cohesion) w systemie elektronicznej rejestracji i przechowywania danych dotyczących projektów dofinansowanych z UE stwierdzono, że w Urzędzie wyodrębniono stanowiska, na które dociera poczta e-PUAP, Gmina wyznaczyła administratora bezpieczeństwa informacji, systemu lub sieci teleinformatycznej, zarządzeniami uregulowano zadania w zakresie: ustalenia polityki bezpieczeństwa i instrukcji zarządzania systemem informatycznym, a pracownicy Urzędu w latach 2011 - 2013 brali udział w szkoleniach i spotkaniach informacyjnych o warunkach organizacyjno-technicznych związanych z nową formą komunikacji między urzędami.

Z oświadczenia Elżbiety Popiołek Sekretarza Gminy wynika m.in., że w celu zapewnienia szerszej interoperacyjności w swoich działaniach Gmina stara się wykorzystywać w większym zakresie możliwości innych systemów wdrażanych i obsługiwanych przez administrację w tym m. in. system e-PUAP. Gmina Nowa Sól jest małą jednostką, dlatego też stara się na miarę swoich możliwości również dostosowywać do potrzeb i oczekiwań związanych z elektroniczną wymianą informacji.

(dowód: akta kontroli, str. 82)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W przypadku inwestycji pn. Budowa kompleksu sportowego „MOJE BOISKO - ORLIK 2012” w Lubięcinie Gmina nie wyegzekwowała od wykonawcy postanowień umownych w zakresie przedłożenia przez wykonawcę określonej w umowie - gwarancji ubezpieczeniowej w kwocie 29.781,57 zł na okres od 27.12.2011 r. do 5.12.2014 r. Skutkiem tego zaniedbania jest nienależyte zabezpieczenie interesu zamawiającego w sytuacji stwierdzenia wad w zakresie jakości wykonanych prac⁵⁸.

(dowód: akta kontroli, str. 170-176, 177-190, 245-248, 419-422, 542, 397-400)

Wójt wyjaśnił, że w czasie zawieranej umowy pracownik zajmujący się zamówieniami publicznymi przebywał na urlopie. Gwarancja ubezpieczeniowa była dostarczona do pracownika zatrudnionego w tym okresie na stanowisku kasjera Gminy i na dzień podpisania umowy gwarancja była zdeponowana w kasie. Z uwagi na dotychczasową długoletnią, stabilną i nieskazitelną działalność firmy na lubuskim rynku, najprawdopodobniej został przeoczony fakt, że była ona ograniczona do czasu zakończenia prac. Istotne znaczenie w przeoczeniu tego faktu mogło mieć odejście na rentę z dniem 31 grudnia 2011 roku pracowniczki kasy oraz związana z tym likwidacja stanowiska pracy.

(dowód: akta kontroli, str. 407-409)

2. W postępowaniu pn. Przebudowa i rozbudowa budynku warsztatowego... ustalono wartość zamówienia w dniu 21.09.2011 r., tj. 10 miesięcy przed

⁵⁸ Dokonane oględziny kompleksu sportowego „Moje boisko ORLIK 2012” w Lubięcinie wykazały m.in., odspojenie na całej długości koła z białych elementów na środku boiska ze sztuczną trawą, w pomieszczeniach przeznaczonych na szatnie, w części natryskowej widoczne są odspojenia tynku na suficie i w okolicach nawiewów wentylacyjnych, a na ścianach wilgoć. Ponadto w dwóch przypadkach na ościeżnicach widać złuszczonego lakieru i brak farby podkładowej. Na ścianach budynku widoczne były ślady po uszkodzeniu elewacji.

wszczęciem postępowania, które nastąpiło w lipcu 2012 r., co stanowiło naruszenie art. 35 ust. 1 ustawy Pzp.

(dowód: akta kontroli, str. 14-23, 249-255, 265-267, 276)

Bogumiła Ziobrowska⁵⁹ inspektor ds. przygotowania projektów do pozyskiwania środków zewnętrznych oraz zamówień publicznych w Urzędzie Gminy w Nowej Soli wyjaśniła m.in. każdy pracownik merytoryczny, w tym Pan Włodzimierz Szlachetka Kierownik Referatu Inwestycji, Gospodarki Gminnej, Rolnictwa i Ochrony Środowiska sporządza wniosek wstępny, przygotowuje opis przedmiotu zamówienia i ustala wartość zamówienia.

Nie ma przy tym obowiązku ustalania w każdym przypadku wartości zamówienia od nowa, wystarczające jest sprawdzenie, czy zmieniły się czynniki wpływające na ustalenie wartości zamówienia, a jeżeli zaistniały zmiany na właściwym rynku - ich uwzględnienie, jeżeli takie zmiany nie zaistniały - pozostaje dotychczasowa wartość zamówienia. Wartość szacunkowa przedmiotu zamówienia jest ustalana przede wszystkim w kontekście ustalenia, w jakich procedurach dane zamówienie ma być prowadzone.

(dowód: akta kontroli, str. 397-400)

Z art. 35 ust. 1 ustawy PZP wynika, że ustalenie wartości zamówienia dokonuje się nie wcześniej niż 6 miesięcy przed dniem wszczęcia postępowania o udzielenie zamówienia, jeżeli przedmiotem zamówienia są roboty budowlane.

3. W zakresie dostawy fabrycznie nowego, średniego samochodu ratowniczo-gaśniczego na podwoziu 4x4 dla OSP Lubięcin, za wynagrodzeniem brutto 588.600 zł⁶⁰.

(dowód: akta kontroli, str. 284-288)

a) W postępowaniu prowadzonym w 2013 r. o udzielenie ww. zamówienia Zamawiający (Gmina) w SIWZ⁶¹ zamieścił wymóg (pkt 2.3.) dostarczenia pojazdu, który ma napęd 4x4, z blokadą m.in. mechanizmów różnicowych osi przedniej i tylnej oraz posiada rozłączany napęd osi przedniej.

Wójt Gminy wyjaśnił, że naszym założeniem było umożliwienie rozłączania napędu 4x4 w celu zmniejszenia kosztów eksploatacyjnych [...] ze względu m.in. na mniejsze zużycie paliwa.

(dowód: akta kontroli, str. 289-310, 311, 313, 383-384)

Z zawartej w dniu 26.09.2013 r. umowy na dostawę pojazdu, tj. Mercedesa Atego o numerze VIN: WDB9763741L663550 za cenę 588.600 zł brutto wynika, że Wykonawca - firma Wawraszek ISS sp. z o.o. zobowiązał się dostarczyć pojazd zgodnie z opisem przedmiotu zamówienia oraz zgodnie z ofertą. Zamawiający odebrał ww. pojazd oraz zapłacił Wykonawcy należną cenę w kwocie 588.600 zł brutto.

Ustalono, że dostarczony zamawiającemu pojazd nie spełniał ww. wymogu SIWZ. Z informacji udzielonej przez MERCEDES-BENZ wynika bowiem, że dostarczony pojazd Atego o numerze VIN: WDB9763741L663550 posiada skrzynię rozdzielczą VG 900-3W, która na stałe przekazuje napęd na oś przednią i tylną, bez możliwości odłączenia napędu którejkolwiek z osi.

(dowód: akta kontroli, str. 284-288, 322-327, 331-333, 342-348, 350-366 395)

⁵⁹ zgodnie z zakresem czynności z 8.08.2005 r. pracownik prowadzi całość spraw wynikających z ustawy o zamówieniach publicznych

⁶⁰ W dniu 26.09.2013 r. Gmina Nowa Sól (Zamawiający) reprezentowana przez Jarosława Dykiel Wójta przy kontrasygnacie Barbary Gardzioli Skarbnika zawarła z wykonawcą - WAWRZESZEK ISS sp. z o.o. umowę na dostawę fabrycznie nowego, średniego samochodu ratowniczo-gaśniczego na podwoziu 4x4 dla OSP Lubięcin

⁶¹ Specyfikacja istotnych warunków zamówienia zatwierdzona została 11.09.2013 r. przez Jarosława Dykiel Wójta Gminy

Na podstawie art. 51 pkt 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli poinformowano Wójta Gminy o możliwości powstaniu szkody w mieniu w zakresie dostarczenia, odbioru i zapłaty za przedmiot zamówienia niezgodny z umową i ze specyfikacją istotnych warunków zamówienia.

(dowód: akta kontroli, str. 630)

W odpowiedzi na ww. pismo Wójt stwierdził m.in. że w celu wyjaśnienia zgodności dostarczonego pojazdu ratowniczo-gaśniczego z wymaganiami naszej specyfikacji zostało wystosowane do firmy Wawraszek ISS Sp. z o. o. pismo w sprawie udokumentowania posiadania w dostarczonym dla nas samochodzie „rozłącznego napędu z blokadą min. mechanizmów różnicowych osi przedniej i tylnej”. Ponadto w dniu 11 marca 2014 r. zwróciliśmy się z pismem do dealera Mercedesa z prośbą o określenie czy podwozie naszego samochodu o podanym numerze VIN spełnia wymogi naszej specyfikacji. Z uwagi na specyficzne wykorzystanie pojazdu do działań ratowniczo-gaśniczych w przypadku potwierdzenia braku możliwości odłączenia napędu którejkolwiek z osi zostaną przez Gminę podjęte działania mające na celu doprowadzenie do finansowego zadośćuczynienia za dostarczenie towaru niezgodnego z naszą specyfikacją. Na podstawie zawartej z wykonawcą umowę oraz z Kodeksem Cywilnym wystąpimy do firmy z żądaniem doprowadzenia do stanu zgodnego ze specyfikacją lub zmniejszenia wartości przedmiotu zamówienia, ponieważ sugerowana wada nie koliduje z funkcją wykonywaną przez ten pojazd.

(dowód: akta kontroli, str. 394, 630, 633)

b) Dostawca pojazdu 19.12.2013 r. wystawił fakturę VAT nr F/70/0059/12/2013 w kwocie 588.600 zł brutto z terminem płatności do 18.01.2014 r., natomiast część wynagrodzenia wykonawcy w kwocie 142.500 zł⁶² zapłacono po ww. terminie umownym, tj. dopiero w dniu 24.02.2014 r., czym naruszono art. 44 ust. 3 pkt 3 ufp.

(dowód: akta kontroli, str. 320-321, 352-357, 367-370, 371-378, 379-381)

Z oświadczenia Skarbnika wynika m.in., że faktura nie została zapłacona z powodu braku środków wystarczających na uregulowanie zobowiązania.

(dowód: akta kontroli, str. 328)

4. Nierzetelnie dokonano odbioru robót dotyczących budowy drogi z płyt ażurowych w m. Lipiny, gdyż w protokole odbioru z 17.01.2013 r. (podpisanym przez Włodzimierza Szlachetkę - kierownika Referatu Inwestycji, Gospodarki Gminnej, Rolnictwa i Ochrony Środowiska i Waldemara Binder - Prezesa ZGK w Kielcu sp. z o.o.) podano, że roboty wykonane zostały w terminie od 11.01.2013 r. do 17.01.2013 r. zgodnie ze zleceniem oraz należyście pod względem technicznym, podczas gdy faktycznie przedmiotowe prace wykonano w kwietniu 2013 r. W konsekwencji nierzetelnego odbioru robót ZGK w Kielcu sp. z o.o. 17.01.2013 r. wystawił fakturę VAT na kwotę brutto 21.384,52 zł za wykonane roboty. Zapłatę za ww. fakturę dokonano 24.01.2013 r.

(dowód: akta kontroli, str. 426-429, 434-435)

Kierownik Referatu Inwestycji, Gospodarki Gminnej, Rolnictwa i Ochrony Środowiska Urzędu⁶³ wyjaśnił w sprawie miejsca podpisania protokołu odbioru robót, niewykonania prac i potwierdzenia zakresu na fakturze, że *protokół przygotowany został przez Prezesa Spółki, a podpisany został w budynku Gminy. Nie byłem w tym dniu w m. Lipiny, by stwierdzić czy prace zostały zakończone.*

⁶² W dniu 30.12.2013 r. – zapłacono wynagrodzenie w wysokości 446.100 zł, w tym 125.000 zł jako dotacja z Komendy Głównej PSP, 55.000 zł jako wpłata OSP Lubięcín (zebrane darowizny), 150.000 zł - jako dotacja MSW do zakupu pojazdu od Związku Ochotniczej Straży Pożarnej oraz środki własne Gminy 116.100 zł.

⁶³ Zgodnie z zakresem czynności z 27.06.2004 r. jest odpowiedzialny za przygotowanie i prowadzenie inwestycji komunalnych oraz za planowanie budowy i modernizację dróg gminnych, w tym za zlecenie i nadzór nad cyklem inwestycyjnym.

Wiem tylko, że prace zostały rozpoczęte w styczniu 2013 r. Uwierzyłem na słowo Prezesowi Zarządu Spółki, że prace zostały zakończone. [...] Nie zgłaszałem Wójtowi Gminy faktu niewykonania drogi w m. Lipiny w ustalonym terminie przez ZGK w Kiełczu sp. z o.o. Prace zakończono w kwietniu 2013 r.

(dowód: akta kontroli, str. 430, 542)

Z zeznań Prezesa Spółki wynika, że potrzebowaliśmy zleceń, żeby funkcjonować i zarabiać. W dniu 9.01.2013 r. otrzymaliśmy pierwsze zlecenie od Gminy na wykonanie drogi w m. Lipiny. Jednak z uwagi na niesprzyjające warunki pogodowe, prace nie zostały wykonane w terminie, ale spółka poniosła z tego tytułu koszty. Dlatego też wystawiłem fakturę za rzekomo wykonaną usługę - budowa drogi w m. Lipiny. Na odbiorze robót nie było Kierownika Referatu Włodzimierza Szlachetki. Protokół z odbioru robót podpisany został w Nowej Soli w budynku gminy. Zapłata przez Gminę faktury w wysokości 21.384,52 zł brutto przeznaczona została w części na zakup materiałów oraz wypłatę wynagrodzenia z pochodnymi. Zarówno Kierownik Referatu Włodzimierz Szlachetka jak i Wójt Gminy Jarosław Dykiel nie wiedzieli w momencie podpisywania protokołu zakończenia prac i wystawienia faktury VAT o niezrealizowaniu zlecenia, czyli nie wykonaniu drogi w m. Lipiny. Z uwagi na długą zimę na początku 2013 r. prace zostały rozpoczęte na początku kwietnia 2013 r.

(dowód: akta kontroli, str. 432-433)

Wójt wyjaśnił, że w tamtym czasie nie posiadałem wiedzy, że zadanie nie zostało wykonane w terminie, mimo wystawienia faktury VAT. Opierałem się na dokumentach, takich jak protokół odbioru podpisany przez kierownika referatu oraz Prezesa Spółki. Na dokumencie potwierdzili oni, że prace zostały wykonane w całości i w terminie. Dlatego na fakturze wspólnie ze Skarbnikiem Gminy zatwierdziłmy kwotę do wypłaty. Droga została wykonana w terminie późniejszym. Dopiero w trakcie kontroli NIK dowiedziałem się o nieprawidłowościach, w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli, str. 543-545)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działalność jednostki w badanym obszarze.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁶⁴, a także uwzględniając działania podjęte w toku kontroli NIK, wnosi o:

1. Przygotowanie postępowań w sprawie zamówień publicznych w sposób zgodny z przepisami ustawy Prawo zamówień publicznych oraz wewnętrznymi uregulowaniami w tym zakresie.
2. Terminowe wystawianie upomnień i tytułów wykonawczych oraz rzetelne prowadzenie postępowań w sprawach dotyczących umarzania zaległości podatkowych.
3. Podjęcie działań w celu wyeliminowania nieprawidłowości w prowadzonych postępowaniach na zbywanie nieruchomości.
4. Rzetelne dokonywanie odbiorów i płatności zleconych wykonawcom zadań.

⁶⁴ Dz. U. z 2012 r., poz.82 ze zm.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Zielonej Górze.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Zielona Góra, dnia 30 kwietnia 2014 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Zielonej Górze

Kontroler
Dariusz Obierzyński
Główny specjalista kontroli państwowej

Dyrektor
Zbysław Dobrowolski

.....
Podpis

.....
Podpis